

201407041812083708

औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामधील
प्रशिक्षणाध्यायांच्या प्रवेश क्षमतेत वाढ
करणे.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक आयटीआय - २०१०/प्र.क्र.१२०/व्यशि-३
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : २५ ऑक्टोबर, २०१०.

प्रस्तावना - मा. पंतप्रधान महोदयांनी सन २०२२ पर्यंत देशात ५० कोटी इतके कुशल मनुष्यबळ प्रशिक्षित करण्याची संकल्पना जाहीर केलेली आहे. त्यानुसार २०२२ पर्यंत महाराष्ट्र ५ कोटी तंत्रशिक्षित मनुष्यबळ विकसीत करण्याचे प्रस्तावित होते. सद्यःस्थितीत राज्यात ४१६ औ.प्र.संस्था, ३४३ अशासकीय औ.प्र.संस्था कार्यरत आहेत. त्याशिवाय व्यवसाय प्रशिक्षणाच्या अधिक सोयी सुविधा उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहे.

२. राज्यात कुशल मनुष्य बळ निर्माण करण्यात औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांचा मोठा सहभाग आहे. जागतिक दर्जाचे व व्यवसायाभिमुख, आस्थापनाच्या मागणीनुसार कुशल मनुष्यबळ निर्माण करता यावे या करिता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील विद्यार्थी प्रवेश क्षमतेमध्ये वाढ करणे तसेच गुणवत्तापूर्ण प्रशिक्षण पध्दत राबविणे गरजेचे आहे.

३. समाजातील सर्व घटकांचा समावेश कुशल मनुष्यबळ निर्मिती करून देण्यासाठी पुढीलप्रमाणे नमुद योजनांची आखणी करण्याचे प्रस्तावित आहे. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामध्ये विविध व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरु करणे, जास्त मागणीच्या व्यवसायांच्या तुकड्या वाढविणे, महिलांना सवान संधी देण्यासाठी तसेच त्यांच्या सबलीकरणासाठी आवश्यक असलेले व्यवसाय सुरु करणे, अल्पसंख्याकांचा आर्थिक स्तर उंचावण्यासाठी त्यांना व्यवसाय शिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून देणे, महिलांकरीता स्वतंत्र व्यवसाय प्रशिक्षण विंग सुरु करणे, अपंगांना सर्वसामान्यांप्रमाणे जीवन जगता यावे यादृष्टीने त्यांना आवश्यक असलेले व्यवसाय अभ्यासक्रम विचारात घेऊन त्यांची स्वतंत्र विंग सुरु करणे, अनु. जाती व नवबौध्द मुलांमुलींकरीता प्रशिक्षणाच्या संधी उपलब्ध होण्याकरीता विभागीय स्तरावर स्वतंत्र औ.प्र.संस्था सुरु करणे इत्यादी योजना हाती घ्यावयाच्या आहेत. उपरोक्त योजनांमधून आर्थिकरीत्या कमकुवत विद्यार्थ्यांसाठी प्रशिक्षणाच्या अधिकच्या सोई उपलब्ध करून देण्याचा शासनाचा मानस आहे.

शासन निर्णय - चरीलबाबीचा सर्वंकष विचार करून राज्यातील सर्व घटकांतील उपेक्षारोना व्यवसाय प्रशिक्षणाच्या समान संधी उपलब्ध केल्यानुसार देऊन रोजगार व स्वयंरोजगारक्षम बनविण्याकरीता तसेच जागतिक दर्जाचे कुशल मनुष्यबळ निर्माण करण्याकरीता खालीलप्रमाणे नमुद योजनांना मान्यता देण्यात येत आहे.

- १) प्रत्येक तालुक्यामध्ये औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करणे.
- २) प्रत्येक विद्यमान औ.प्र.संस्थामध्ये किमान ८ व्यवसाय तुकड्या सुरु करणे.
- ३) राज्यातील जिल्हास्तरीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये दुसरी व तिसरी शिफ्ट सुरु करणे.
- ४) विद्यमान औ.प्र.संस्थांमध्ये नविन / अधिकचे व्यवसाय अभ्यासक्रमांच्या तुकड्या सुरु करणे.
- ५) राज्यात अपंगांसाठी व्यवसाय अभ्यासक्रमांची स्वतंत्र प्रशिक्षण विंग करणे.
- ६) जिल्हास्तरावर मुलींसाठी स्वतंत्र औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करणे.
- ७) अल्पसंख्याकांकरीता नविन औ.प्र.संस्था सुरु करणे. विद्यमान औ.प्र.संस्थेत दुसरी / तिसरी पाळी सुरु करणे.

- ८) अनुसूचित जाती व नवबोधांच्या विद्यार्थ्यांकरीता उच्चस्तर औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था सुरु करणे.
- ९) "आदिवासी रोजगाराभिमुख व्यवसाय शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण करणे" या खालील कार्यक्रम राबविणे.
  - अ) शासकीय आदिवासी आश्रमशाळांचे रूपांतर निवासी शासकीय आदिवासी औ.प्र.संस्थेमध्ये करणे.
  - ब) औ.प्र.संस्था सुरु असलेल्या ठिकाणी किंवा जवळपासच्या अंतरावर सुरु असलेल्या आश्रमशाळेतील आदिवासी विद्यार्थ्यांकरीता इयत्ता ८ वी नंतर औ.प्र.संस्थेतला व्यवसाय प्रशिक्षणाची संधी निर्माण करणे.
  - क) आदिवासी औ.प्र.संस्थांमध्ये अधिकचे/नवीन व्यवसाय सुरु करणे.
  - ड) आदिवासी महिलांचे सक्षमीकरण करणे.
    - आदिवासी मुलींकरीता अधिकच्या जागांची निर्मिती करणे.
    - महिला औ.प्र.संस्थांमध्ये आदिवासी मुलींकरीता दुसरी शिफ्ट सुरु करणे.
    - आदिवासी औ.प्र.संस्थांमध्ये मुलींकरीता अधिकचे नविन व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरु करणे.
- १०) कोकण विकास पॅकेज अंतर्गत दर्शविलेल्या योजना
- ११) विदर्भ विकास पॅकेज अंतर्गत दर्शविलेल्या योजना
- १२) नासिक विभाग विकास पॅकेज अंतर्गत दर्शविलेल्या योजना
- १३) व्यवसाय पदविका अभ्यासक्रमाचा विस्तार करणे.
- १४) शिकाऊ उमेदवारी योजना अंतर्गत सांघी सुविधा वाढविणे.
- १५) मुंबई शहर व उपनगर मधील औ.प्र.संस्थेतील प्रशिक्षणार्थी जागांचा अनुशेष भरून काढण्यासाठी सुविधा उपलब्ध करून देणे.
- १६) विशेष आर्थिक क्षेत्रात, MIDC, औद्योगिक आस्थापनेच्या गरजा व मागणीनुसार मनुष्यबळाची गरज लक्षात घेता, नवीन औ.प्र.संस्था सुरु करणे, इत्यादी.

सदर योजनांना खालील अटींच्या अधिन राहून प्रशासकीय मंजूरी देण्यात येत आहे.

- वरील योजना राबविण्यासाठी मान्यता देण्यात आली असली तरीही या योजनांसाठी आवश्यक त्वेथे मंत्रीमंडळाची मान्यता घेऊन धोरणात्मक निर्णय घेणे आवश्यक असल्याने खालील नमूद बाबी अंतर्भूत करून प्रस्तावास शासन मान्यता प्राप्त करून घेणे आवश्यक राहिल.
- अ) आवश्यक आवर्ती/अनावर्ती खर्चाची तरतूद करण्यात यावी.
- ब) नवीन पदनिर्मितीची प्रक्रिया पूर्ण करणे/ पदनिर्मितीस मान्यता आल्याशिवाय निधी अर्थसंकल्पित करण्यात येऊ नये.
- क) नविन संस्था / नविन व्यवसाय / नविन तुकड्या याकरीता पदे निर्मिती झाल्याशिवाय व्यवसाय अभ्यासक्रम सुरु करण्यात येणार नाही.
- ड) पदनिर्मितीस मान्यता मिळाल्यानंतरच संस्था व्यवसाय / तुकड्या सुरु करण्याची पुर्वतयारी करावी.
- इ) एन.सी.व्ही.टी.नवी दिल्ली यांची संलग्नता प्राप्त करून घेतल्यानंतर व्यवसायांमध्ये विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात यावेत.

३४५
फ) संचालक (प्रशिक्षण) व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांनी मान्यतेची संपूर्ण प्रक्रिया पूर्ण केल्यानंतर/तसेच आवश्यक निधी उपलब्ध झाल्यानंतर शासनाने विहित केलेल्या पध्दतीनुसार व शासन निर्णय, उद्योग उर्जा कामगार विभाग, दिनांक ०२.०१.१९९६ अन्वये विहित केलेल्या पध्दतीने यंत्रसामुग्री व हत्यारे यांची खरेदी करावी.

उपरोक्त योजनांसाठीचा खर्च डब्ल्यु-४, २२०३, कामगार व सेवायोजन, ०३ प्रशिक्षण, ००३ कारागीर व पर्यवेक्षक यांचे प्रशिक्षण, पंचवार्षिक योजनातर्गत योजना, (०२) कारागिरांचे तांत्रिक व्यवसाय प्रशिक्षण, (०२) (३५) प्रवेश क्षमतेत वाढ करण्यासाठी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांचा विस्तार करणे (२२३० ५६९५) या लेखाशिर्षाखालील तरतूदीतून भागविण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या ओदशानुसार व नावाने

(किरण जाधव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत :-

१. संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई-०१
२. सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, मुंबई/नाशिक/पुणे/अमरावती/औरंगाबाद/नागपूर (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत)
३. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत)
४. प्राचार्य, औ.प्र.संस्था, (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयामार्फत)
५. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र, मुंबई -१/नागपूर-२
६. महालेखापाल (लेखाचे अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र, मुंबई -१/नागपूर-२
७. निवड नस्ती (व्याशि-३)